Onze Eeredienst.

LIX.

Zoo bleek ons, op hoe pijnlijke wijze het teloorgaan van het gebruik der publieke absolutie schadelijk op het geestelijk leven heeft teruggewerkt.

Zij men eerlijk voor en met zichzelven.

De strijd van Romeinen VII strijdt ieder geloovige voor zichzelven.

Er is een algemeen schuldbewustzijn, dat met zijn wortel tot in den val teruggaat, en dat in de ure der bekeering zoo overweldigend de ziel verontrust, om eerst in het volbrachte werk van den Heiland de ruste terug te doen vinden.

Dit algemeen besef echter van schuld en vergiffenis verliest na de bekeering gaandeweg zijn indringend karakter. We erkennen dat het zoo is, en we gelooven het ook wel waarlijk, maar zoowel deze erkentenis als dit geloof, erlangen van lieverlede meer het karakter van eene afgedane zaak. Het staat nu eenmaal voor de overtuiging van Gods kind vast, dat hij alzoo verloren was, en dat hij alzoo gered is. God heeft alle zijn zonden in de diepte der zee geworpen. En al geven we nu grif toe, dat deze vaste overtuiging elk oogenblik door den Heiligen Geest weer kan verlevendigd worden en onder bijzondere ervaringen van Gods genade weer krachtig en prikkelend kan opleven, toch zal elk vroom belijder bekennen, dat dit feit en deze waarheid in den gewonen gang des levens, meer een verzekerdheid vormen, die hij heeft weggeborgen, dan een stemme uit den Hooge die bezielend op hem werkt.

Doch nu heeft God het zóó verordend, dat zijn kind, dat vastelijk in dat vergeven en verzoend zijn van zijn schuld en zijn zonde gelooft, nog telkens met Satan in aanraking komt, nog gedurig aan allerlei verzoeking en verleiding bloot staat, en, helaas, nog elken dag in allerlei zonde uitglijdt, ja, zijn beste werken, steeds door verkeerde opwellingen en inmengselen en overleggingen van zijn hart met zonde besmet.

En hierin ligt nu het gevaarlijke punt.

Immers, staande tegenover deze pijnlijke werkelijkheid, kan nu de verloste tweeërlei weg inslaan.

Hij kan óf geleid worden door de overweging, dat die nakomende zondeuitingen toch aan zijn eeuwig heil niets afdoen, want dat hij als een uitverkorene Gods toch eenmaal de absolute vergeving zijner zonden ontvangen heeft.

Of wel hij kan door die gedurige ervaringen van de zondigheid van zijn hart tot twijfel aan zijn bekeering, aan zijn genadestaat, en aan de principieele verzoening in Christus verleid worden.

Zoo vindt men het dan ook in de gemeente.

Eenerzijds mannen en vrouwen, die hun kleine dagelijksche zonden nauwelijks meetellen, en er niet dan zeer zwakkelijk en laffelijk tegen strijden. Ze zijn immers toch in hun Christus geborgen.

En anderzijds mannen en vrouwen, die teederder van conscientie zijn, en pijn hebben over hun telkens terugkeerende zonden, maar die dan ook de blijdschap des geloofs verloren hebben, bekommerd blijven tot hun dood toe, en nooit de zaligheid kennen van als uitverkorenen Gods het onderpand des Geestes te bezitten.

Deze toestand nu werkt uiterst verderfelijk op het leven der gemeente.

Er is toch geen quaestie van of die eersten, die slordig in hun zondeleven zijn, hebben de eenig ware belijdenis. En evenmin is er quaestie van, of zij die de ware belijdenis van het Evangelie *niet* aandurven, zijn vaak nauwgezetter in hun leven voor God.

Het Evangelie toch is niet, dat er misschien voor elke zonde vergeving te verwerven is, maar de blijde boodschap, *dat al uw zonden u vergeven zijn.* Wie nog tobt over zijn zonden, heeft dus nog nimmer het volle rijke Evangelie aangenomen. En dán alleen is dat Evangelie in zijn volheid aanvaard, zoo er een jubel uit het hart opgaat, dat al de last der zonden ons, op eenmaal en voor eeuwig van het hart is gegleden. „Welzalig hij, wiens zonden zijn vergeven, die van de straf voor eeuwig is ontheven." „Zoo is er dan geen verdoemenis meer voor degenen die in Christus Jezus zijn." Het Evangelie bestaat hierin, dat de vergeving van onze zonden en de verzoening van onze personen een op eenmaal voor eeuwig afdane zaak is. „Wie uit God geboren is zondigt niet, en hij kan niet meer zondigen, want het zaad Gods blijft in hem."

De slordige Christen die dit onverzwakt belijdt, heeft alzoo de ware belijdenis. En omgekeerd, de conscientieuse Christen die met zijn zonden tobben blijft, *mist* de ware belijdenis, maar bewaart vaak beter den zedelijken levensernst.

Gevolg waarvan is, dat de ware belijdenis gesmaad wordt, en dat sommigen van deze vaste belijders zelfs in antinomianisme overslaan. Hun zonden zijn hun zonden niet meer. Dat is de oude Adam, die hun niet meer aangaat.

En waakt dan in de gemeente de verontwaardiging tegen zulk spotten met hét heilige op, en gaat men er toe over om de ware Christenen veeleer te zoeken in de bekommerden, dan wordt zeer zeker het zedelijk peil verhoogd, maar, en dat volgt er rechtstreeks uit, dan zinkt ook de beteekenis der ware belijdenis. Het volle Evangelie boet zijn vertroostende werking in. En men raakt weer op den weg der werkheiligheden.

En om dit kwaad van beide kanten te stuiten, komt er dan een derde richting in de gemeente op, die beide uitnemendheden eenvoudig naast elkander plaatst, d. w. z. die eenerzijds het volle Evangelie belijdt en daarin roemt, en anderzijds op heiligen wandel en teederheid van conscientie blijft aandringen, maar zonder dat deze twee in organisch verband staan, en op elkander inwerken.

Voorzoover er dan toch nog practisch verband voor veler besef blijft bestaan, vlechten ze dat verband voor Gods aangezicht in het stil gebed, als ze eerst hun dagelijksche zonden belijden, en daarna weer tot de zalige erkentenis van de schuldvergiffenis in Christus opklimmen.

Maar, de besten onder de heiligen zullen het getuigen, die verwerking van beide stukken in het stil gebed leidt niet dan zeldzaam tot zalige harmonie.

Naar nu onze dagelijksche zonde ons op een gegeven oogenblik minder of meer aangrijpt, zal de ééne maal die schuldbelijdenis te veel een vorm zijn, en te weinig wezen hebben, en zal een ander maal de zekerheid der vergiffenis juist door den prikkel der conscientie lijden.

En juist hierom nu was het zoo wijselijk van onze vaderen verordend, dat althans eenmaal in elke week, deze gewichtige zielsaangelegenheid niet aan onze subjectieve bevinding zou blijven overgelaten, maar door een macht van buiten zou worden aangegrepen, die door God zelf, in het woord van zijn Dienaar, ons in het midden der gemeente de verkondiging van zijn heilige absolutie bracht.

Toetsing.

II.

Er was in *„Band aan 't Woord"* op gewezen, dat de formule: „gebonden aan de Heilige Schrift", zonder meer, ontoereikend is, overmits er niet weinigen zijn, die aan de Traditie, aan de Apocryphen enz. soortgelijk gezag toekennen, als aan de Heilige Schrift.

Dat werd aldus geformuleerd:

De Roomsch-gezinde erkent wel volmondig, dat tot deze openbaring allereerst de H. Schriftuur behoort, maar hij plaatst naast de H. Schriftuur drie andere kenbronnen: 1°. de apocryphe boeken des Ouden Testaments, 2°. de Overlevering, en 3°. de uitspraken van de conciliën en van den *ex cathedra* sprekende Bisschop van Rome. Gelijk verschil, zij het ook in zwakker graad, bestaat tusschen ons en de Luthersch-gezinden. Zij toch die zich naar Luther noemen, en werkelijk zijns geesteskinderen zijn, zweren ongetwijfeld bij Luthers wapenkreet: *Das Wort sollen Sie stehn lassen!* maar bij alle waardeering van de H. Schrift, voegen ook zij bij die Schrift de Apocryphen, kennen ook zij aan de oudste conciliën (niet aan de latere) beslissende autoriteit toe, zien zij in den geestelijken stand wat zij noemen de *ecclesia docens*, en stellen zij de autoriteit van het Nieuwe Testament zóóver boven die van het Oude, dat ze in het Nieuwe alleen hun eigenlijken Bijbel zien, hoogstens met de Psalmen, die zij er achter binden, verrijkt. En weer anders oordeelen de Dooperschen, die evenzoo verklaren, dat de H. Schrift bron van Goddelijke waarheid is, maar er naast plaatsen de bron van het „innerlijk licht", en dat wel met dien verstande, dat, hoe verder men in geestelijke rijpheid vordert, de autoriteit der H. Schrift al meer in waarde daalt, en die van het „innerlijke licht" toeneemt.

Er blijkt uit het aangevoerde derhalve, dat men ook wat dit punt betreft, er niet van af is, met te zeggen: ik sta op den grondslag der H. Schrift, iets wat *allen* beweren te doen, maar dat deze verklaring nadere bepaling eischt, opdat tevens worde uitgemaakt, hoe ge staat ten opzichte van de Apocryphen, van de Overlevering, van de Concilien, ten opzichte van de waardeverhouding van Oud- en Nieuw Testament, en wat betreft het „innerlijke licht." En die nadere bepaling nu ten opzichte van alle deze vraagstukken spreekt ge dan alleen op duidelijke en heldere wijze uit, zoo ge als formule kiest: Ik sta op den grondslag der Gereformeerde beginselen. Die formule toch houdt een volledige verklaring in, niet enkel omtrent uwe onvoorwaardelijke erkenning van het gezag der H. Schriftuur, maar ook omtrent de positie die ge inneemt tegenover datgene wat andere Christenen naast de H. Schriftuur hebben geplaatst. Zoo blijkt dus ook hier, dat de formule: ik bind mij aan de Schrift, geheel onvoldoende en ongenoegzaam is, en dat daarentegen de formule die wij voorstaan, beide zekerheid en volledigheid biedt.

Hiertegen nu komt de schrijver van „Waarheid bovenal" in verzet, eerst door aan te toonen, dat niet bedoeld kan zijn, hen uit te sluiten, die aan traditiën enz. eene *betrekkelijke waarde* toekennen.

Natuurlijk niet. Dat was ook niet beweerd en doet dus niets ter zake.

En dan vervolgt de schrijver aldus:

Het kan dus alleen de bedoeling zijn hen uit te sluiten, die genoemde kenbronnen naast, eenigermate op gelijke lijn stellen met de H. S., en er is volgens hem geen zekerheid dat dezulken zullen worden uitgesloten, als men zich eenvoudig plaatst „op den grondslag der H. S., zonder eenige nadere bepaling."

Wat is nu daarvan aan?

Wie zegt „ik bind mij aan Gods woord," verstaat, althans in ons land, daaronder wel nooit iets anders dan „den Bijbel", zooals die bij geheel onze protestantsche bevolking in gebruik is; den Bijbel dus, zonder de apocryphe boeken.

Nu is één van tweeën waar:

Of er is in het oog van den beoordeelaar verschil tusschen de H. Schrift en die andere kenbronnen, of er is geen verschil.

Is er geen verschil, dan komt het volmaakt op hetzelfde neer, of men al dan niet de H. S. voor eenige kenbron houdt.

Is er wel verschil, dan moet hij die dit meent te zien óf de H. Schrift loslaten, óf die andere kenbron.

Doet hij het eerste, zoo bindt hij zich *niet* aan de Schrift; doet hij het laatste, zoo staat hij op precies hetzelfde standpunt als de Gereformeerde, die slechts de *betrekkelijke* waarde dier kenbronnen erkent.

Men kan hetzelfde ook aldus zeggen.

óf de Roomsch-Katholieken, de Lutheranen, de Dooperschen houden zich ten slotte *niet* aan de H. Schrift; maar dan worden zij door de formule: ik bind mij aan Gods woord geweerd;

óf zij houden zich er ten slotte wél aan, maar dan is er geen reden om hen te weren wegens de door Dr. K. aangevoerde reden.

Zegt iemand: men kan zich houden aan de H. Schrift en toch een andere meening hebben dan de Gereformeerden over de waardeverhouding van het Oud- en Nieuw Testament, over de waardebepaling van de Apocryphe boeken, en wat dies meer zij, dan stel ik hem voor dit dilemma:

óf die meening is in strijd met de H. Schriftuur, en dan zal hij die zich daaraan houdt haar moeten verwerpen, — óf zij wordt gerechtvaardigd door de Schriftuur, en dan zal ook de Gereformeerde, al had hij er steeds geheel anders over gedacht, haar als juist moeten erkennen.

Ter wering alzoo van hen die aan andere kenbronnen der waarheid *hetzelfde gezag* toekennen als aan de H. Schrift is de eenvoudige formule: „ik bind mij aan Gods woord" volkomen afdoende.

Tegen het eerste sta hier al aanstonds ons protest.

Het is ten eenemale onjuist, dat „in ons land" onder „Bijbel", „nooit iets anders verstaan wordt" dan de Bijbel *zonder* de Apocryphe boeken.

Een derde onzer bevolking is Roomsch, en een Roomsche kent geen anderen Bijbel dan *met* de Apocryphe boeken, en de Roomsche theologen citeeren uit de Apocryphe boeken juist evenzoo als uit de Kanonieke.

Bij practisch optreden in een sociale vereeniging onder Protestanten moge hierop nu niet gelet worden, maar op universitair, d. i. op wetenschappelijk gebied ware hierop *niet* te letten eenvoudig oppervlakkige struisvogelpolitiek.

Ook het dilemma dat de geachte schrijver daarna stelt is geen oogenblik tegen toetsing bestand.

Hij zegt: Er is verschil tusschen den inhoud van de Heilige Schrift en die andere kenbron, of niet. Is er geen verschil, dan is het lood om oud ijzer of men de Heilige Schrift als eenige kenbron noemt. En is er wel verschil, dan moet ge óf die andere kenbron óf de Heilige Schrift loslaten. Doet gij het eerste, zoo doet gij als de Gereformeerden, zoo het laatste, zoo bindt gij u *niet* aan de Schrift, en wordt gij dus door de formule: *„Gebonden aan de Heilige Schrift"* geweerd.

Die redeneering zou opgaan, indien eenerzijds kon worden vastgesteld wat de Heilige Schrift, en anderzijds wat die andere kenbronnen leeren, om uit te maken of er verschil of geen verschil bestond.

Maar zoo is het niet.

Onder Roomsche Christenen wordt de uitlegging zelve der Heilige Schrift door de traditie en door de kerkelijke leeropenbaring beheerscht. Zij geven dus nooit toe, en zullen en kunnen nooit toegeven, dat er verschil bestaat tusschen hetgeen de Schrift en hetgeen die andere kenbronnen leeren. Integendeel, zij houden staande, dat ge niet kunt weten wat de Heilige Schrift leert, tenzij ge op haar het licht uit die andere kenbronnen laat vallen.

Staat gij nu als universiteitstichter hier tegenover, en houdt gij staande, dat de Schrift wel terdege van die andere kenbronnen verschilt, en dat in elk gegeven geval waar zulk verschil opduikt, de Schrift over die andere kenbronnen recht spreekt, dan kunt gij niet ontkomen aan de noodzakelijkheid, om het geheel eenig karakter van de autoriteit der Heilige Schrift vast te leggen, door haar principieel van die andere kenbronnen te onderscheiden, en dit nu *kunt* ge op wetenschappelijk terrein niet doen, door de formule: „Gebonden aan de Heilige Schrift."

Die formule toch geeft óók de Roomsche u toe, maar de gegevens waartoe die formule hem leidt nemen een geheel ander karakter bij hem en bij u aan, omdat voor u die Heilige Schrift afgezonderd staat en zich zelve verklaart, en omdat bij hem die Heilige Schrift ondenkbaar is buiten traditie en het levend leerambt, en in haar uitlegging door die beide wordt beheerscht.

Hetzelfde geldt van het tweede dilemma, dat de geachte schrijver aldus opzet:

óf die meening is in strijd met de H. Schriftuur, en dan zal hij die zich daaraan houdt haar moeten verwerpen, — óf zij wordt gerechtvaardigd door de Schriftuur, en dan zal ook de Gereformeerde, al had hij er steeds geheel anders over gedacht, haar als juist moeten erkennen.

„In strijd met de Schrift", goed, maar volgens wien? Volgens u of volgens hem?

Natuurlijk alles volgens u, en *niet* naar hij oordeelt.

En juist hierop komt het aan, en hierin schuilt de logische fout van heel het betoog.

De geachte schrijver neemt de zaak *subjectief*, en hij vergeet dat hij met een louter subjectief oordeel bij een universiteitstichting niet verder komt.

Ja, als de formule: „gebonden aan de Schrift" beduiden kon: „gebonden aan de Schrift, naar *ik* die persoonlijk opvat en uitleg", dan was hij er.

Maar dat juist kan en mag hij niet doen, waar sprake is van universiteitstichting.

De grondslag van een universiteit moet zoo zijn, dat er bij verschil van opvatting over de beteekenis en de natuur der Heilige Schrift, uitsluitsel in den grondslag zelve ligt, voor hem en voor een ieder.

En dat uitsluitsel nu is er niet bij de formule: de *Heilige Schrift*, omdat over die formule door den één zus, door den ander zóó wordt gedacht, en overmits bepaaldelijk wat aangaat de verhouding tusschen de Heilige Schrift en de Traditie vooraf zekerheid moet bestaan.

En die zekerheid, die onmisbare zekerheid, die zekerheid die moet vaststaan, eer ge één stap verder doet, geeft niet de formule: „gebonden aan de Heilige Schrift," maar alleen de formule van de Gereformeerde, de Luthersche of de Roomsche beginselen.

Wat sub 4° hierop volgt vereischt dan ook geen nadere bespreking. De „grove formule" laat niet alleen plaats voor twijfel, maar roept op wetenschappelijk gebied, en daarop staan we met de universiteitsidee, terstond en onmiddellijk de tegenstellingen op, die van oudsher ten aanzien van dit punt tusschen de verschillende Confessies gegolden hebben.

Voor Kootwijks Scholen.

Ingekomen voor Kootwijk, bij Ds. Houtzagers: Uit Maasland, van den heer A. v. d. Knoop *f* 5; van de Halvestuivers vereeniging uit Vlissingen, aan G. Soete toegezegd *f* 2.50; collecte te Velp Kerk B *f* 18.50; van den heer G. van Wijngaarden te Broek in Waterland *f* 6.

Voor onze leesbibliotheek: Van Mevr. Van A. te Hengelo, een ex. geb. Maranatha.

In hartelijken dank ontvangen.

D. HULLEMAN,
Kootwijk. *Penningmeester.*

Uit de Pers.

Over het *pretklezen* geeft Ds. Fernhout in de *Utr. Kerkbode* dit als tweede artikel:

Wat het preëklezen in minachting brengt en voor de stichting der gemeente onvruchtbaar maakt, is vooral de slordige wijze waarop het door sommige — niet *alle*, maar wèl *vele* — kerkeraden wordt behandeld.

Gewoonlijk gaat men al aanstonds in *de keuze van den broeder die voorlezen zal*, niet met de noodige zorg te werk.

Men begint dan met het als een wet van Perzen en Meden te beschouwen, dat de predikatie moet gelezen worden door een *ouderling*. Of er onder de ouderlingen — in zeer veel gevallen niet meer dan twee of drie in getal — wel gave of bekwaamheid voor dit werk is wordt niet gevraagd. Al veel, als er op gelet wordt, wie van de ouderlingen er vergelijkenderwijs het meest geschikt voor is. Vaak wordt, als iets dat van zelf spreekt, het werk over de beschikbare broeders verdeeld: de één doet het des morgens, de ander des avonds; of men heeft beurtelings elk zijn Zondag.

Tegen deze manier van doen zou nu niet het minste bezwaar zijn, als elk broeder ouderling de gave had om *goed* d. w. z. eenvoudig, waardig, duidelijk, levendig en stichtelijk voor te lezen.

Want het spreekt van zelf, dat de ouderlingen de eerst-aangewezen personen zijn om, bij ontstentenis van den dienst des Woords, de gemeente door het voordragen eener leerrede te stichten.

Mits ze er dan ook de gave voor hebben.

En dit is niet met alle broeders ouderlingen het geval.

Men mag het ook niet vergen.

Want het met duidelijke stem, met juiste intonatie en op levendige wijze voordragen van een predikatie, behoort niet tot de vereischten die de Schrift voor de bediening van het ouderlingschap stelt.

Het zou anders in tal van kerken ook onmogelijk zijn het noodige getal ouderlingen, we kunnen gerust zeggen: ook maar één enkelen ouderling, te vinden.

Want *goed* lezen, goed *voorlezen* bovenal, is niet ieders werk. Daar is nog bij lange na niet aan toe wie eenige vaardigheid kreeg in het bijeenzoeken van de letters tot een woord en van woorden tot een volzin.

Onder de bejaarde lieden, tot wie de meeste onzer ouderlingen behooren — met de jongere staat het in dit opzicht wat gunstiger — zijn er op de honderd geen tien die een stuk uit de courant in hun gezin, laat staan een predikatie in de gemeente, op natuurlijken, frisschen toon kunnen voorlezen

Redenaar of declamator behoeft wie een preek zal voordragen, niet te zijn. Maar de eisch dat hij vlot, met de noodige afwisseling van toon, levendig en waardig voorlezе, mag hem toch gesteld. Hij moet in elk geval zóó lezen, dat elk van de hoorders niet maar van woord tot woord weet wat hij zegt, maar dat het gelezene ook toespreekt, boeit, aangrijpt en sticht.

We weten wel, dat men in vele kringen hier niet zoo om geeft en het in den grond wel wat ongeestelijk en wereldsch, haast wat komedieachtig vindt om er den nadruk op te leggen.

Maar van wie zóó oordeelt zouden we willen weten, of het dan óók ongeestelijk was van den Heere onzen God, dat Hij in onze menschelijke stem zulk een wondere buigzaamheid en zulk een rijkdom van klank legde.

Heeft Hij niet juist daarin onze menschelijke spraak tot een zoo fijn werkend en machtig instrument gemaakt voor de uiting van onzen eigenen en voor bewerking van anderer geest?

Of zou het zijn bedoeling zijn geweest, dat wèl de wereld, dat wel het rijk der duisternis, maar dat niet zijne Kerk en dat niet zijn Koninkrijk, dit keurig gesleepen wapen der menschelijke stem zou gebruiken?

Maar het tegendeel blijkt duidelijk uit het feit, dat God de Heere juist het Woord, het *gepredikte* Woord bestemd heeft, om zijn Kerk te vergaderen en te bouwen en om zijn Koninkrijk uit te breiden.

Ach, wanneer zullen we toch geestelijk genoeg zijn om het natuurlijke recht te waardeeren, en onnatuurlijkheid aan te zien, niet voor vroomheid, maar voor *on*vroomheid!

Onder gereformeerden moesten deze dingen niet meer gezegd behoeven te worden. En onder gereformeerden moet het vaststaan dat niet ieder, ook niet elk ouderling, bekwaam is om goed en stichtelijk een predikatie te lezen.

De Kerkeraden moeten ook hierin met zorg te werk gaan en de gave nemen en eeren waar God ze geeft.

Is er dan iemand onder de B.B. Ouderlingen, die bekwaam is voor het werk — des te beter. Is er onder hen geen geschikt preeklezer — goed. dan elders gezocht. Niet alleen onder de B.B. Diakenen, maar ook onder de gemeenteleden. Want er is geen enkele reden denkbaar, waarom niet óók een lid der gemeente buiten het ambt, dit werk zou mogen doen.

Zóó gewent men er aan elke gave in de gemeente haar recht te geven en breekt men met den sleur die altoos alles van den kerkeraad hebben wil.

Natuurlijk dat het voorgaan in de gebeden altoos het werk van één der onderlingen blijft, en óók, dat de kerkeraad nooit de keuze van den leerstof uit de handen geeft.

Ook deze opmerkingen kunnen in veel wat slecht geregeld is betere orde brengen.

Buitenland.

De Transvalers en de Zending.

De Engelsche zendelingen verkeerden in de meening dat de Hottentotten niet konden bearbeid worden als alleen wanneer zij niet meer aan de boeren ondergeschikt waren. Daarom begonnen zij z. g. schoolplaatsen te stichten, om daar zooveel mogelijk Hottentotten saam te brengen, ze daar te onderwijzen en ze aan een deugdzaam leven te gewennen. Dit was een kolfje naar de hand van den luien Hottentot. Immers in die schoolplaatsen werden zij gevoed zonder dat zij iets behoefden uit te voeren. Zij liepen daarom van de boeren weg, die daardoor hun vee niet meer konden laten hoeden en hun land niet meer behoorlijk konden bebouwen. De Zending-stations werden daardoor in menig geval kweekplaatsen van allerlei ongerechtigheid. Enkele onderwijzers der Hottentotten gedroegen zich onwaardig, zoodat zij ontucht en liederlijkheid meer bevorderden dan bestreden. Geen wonder dat bij de boeren de schoolplaatsen in geen goeden reuk stonden. Ze konden met de Hottentotten niets meer uitrichten sedert die door de Engelsche liefdegaven in staat werden gesteld om aan den kost te komen zonder te werken. Daarbij kwam dat de Hottentotten tot de Engelsche zendelingen kwamen met allerlei leugens omtrent mishandelingen door boeren aan Hottentotten aangedaan. Toen Dr. van der Kemp een zendingsstatie te Bethelsdorp oprichtte, hoorde hij zooveel van de wreedheden der boeren dat hij besloot om een 70 à 80 „gruweldaden" onder de aandacht der regeering te brengen. Het bleek wel na een nauwkeurig onderzoek dat bijna geen enkele beschuldiging grond had, maar het zaad der verbittering was gestrooid.

De regeering der Kaapkolonie maakte de bepaling dat iedere Hottentot een „baas" hebben moest. Zocht hij geen baas of zwierf hij rond, dan gaf het Gouvernement hem een baas, bij wien hij voor een bepaalden tijd voor loon en kost moest arbeiden. Werden zij mishandeld dan konden zij zich op de rechtbanken beroepen. De ervaring had geleerd dat wanneer Hottentotten geen werk hadden, zij, omdat zij geen grond bezaten, van roof gingen leven, of naar de schoolplaatsen gingen. Die schoolplaatsen liepen zoo vol dat de regeering den zendelingen moest verbieden meer dan een bepaald getal Hottentotten aan te nemen.

Doch Dr. Philip kwam en richtte er zijn arbeid op om de Hottentotten geheel vrij te maken, zoodat zij dezelfde rechten zouden hebben als de blanken. Zij moesten sedert 1829 als vrije onderdanen des konings worden behandeld.

Maar nu gingen die vrije mannen bij troepen het land afloopen, natuurlijk daarbij stelende. Anderen gingen naar de zendingstatiën, waar zij als vrije mannen konden opgenomen worden. Een poging om hen te gewennen aan geregelden arbeid door gronden aan hen af te staan, mislukte totaal. Ten slotte hebben de Hottentotten die aan de Katrivier gronden ontvangen hadden in 1851 bij den Kafferopstand met de Kaffers gemeene zaak gemaakt en de Engelsche soldaten met dezelfde geweren doodgeschoten, die een verkeerde philanthrophie hen in handen had gegeven.

Die emancipatie werd oorzaak dat de boeren uit de Kaapkolonie wegtrokken. De boeren hadden uitgestrekte weiden; hóe konden zij zonder dienstvolk zorgen voor hun vee! Maar nu werden zij door de emancipatie der Hottentotten er er toe gebracht om alles zelf te moeten doen. En daar er handen te weinig waren verrotte de oogst menigmalen op het land.

Zij moesten het daarbij aanzien dat vele Hottentotten op de zendingstatie, een lui leven leidden, dat hun vee werd gestolen door rondzwervende benden kleurlingen. Dit alles werkte mede, ja, was een hoofdfactor om de boeren de Kaapkolonie te doen verlaten. Is het wonder, dat de boeren minder sympathetisch gezind zijn geweest voor de zending?

Frankrijk. De Synode van de Unie der Vrije Kerken in Frankrijk.

Wij hebben voor ons een verslag van bovengenoemde Synode, die meerdere aandacht trekt dan andere jaren omdat het feit herdacht werd dat voor een halve eeuw deze Synode tot stand kwam.

Toen in 1848 de Synode der Fransche Gereformeerde staatskerk duidelijk uitsprak dat zij ook het liberalisme in haar boezem wilde handhaven, onttrokken zich aan die vergadering de predikanten Frederik Monod, Armand Delille en de graaf Agénor de Gasparin. Zij ontwierpen later het plan voor het stichten eener vrije kerk, waarbij de predikant Pozzy zijne medewerking verleende. In 1849 kwam de eerste Synode bijeen, die het rationalisme verwierp, het bovennatuurlijk karakter van het Christendom beleed, maar er niet toe kon komen om het standpunt in te nemen, dat eenmaal de Gereformeerde vaderen hadden ingenomen. Tot het jaar 1870 ontwikkelde zich de Vrije kerk krachtig, maar na dien tijd zijn zij stationair gebleven. Dit is vooral te wijten aan het feit, dat in de Gereformeerde staatskerk eene officieuse synodale organisatie werd aangenomen. Tegenover verschillende vrije kerken in Zwitserland en Schotland is de Unie der Evangelische vrije kerken in Frankrijk zeer zwak; maar toch heeft zij niet over de offervaardigheid der leden te klagen, want de leden brachten per hoofd en per jaar p.m. *f* 23 op, en toch geldt het ook bij deze Unie, dat niet vele rijken en niet vele edelen naar de wereld tot haar behooren.

Op de Synode werd het uitgesproken dat de evangeliewaarheid die de Unie belijdt, bedreigd wordt door de negatieve critiek, de wijsbegeerte van den tegenwoordigen tijd en de valsche wetenschap. Of de Unie tegen deze machten bestand zal zijn, meenen wij te mogen betwijfelen omdat de banier waarom men zich vereenigt, dienen moet om bijv. voor- en tegenstanders van den kinderdoop, Gereformeerden en Lutherschen te vergaderen.

Dit neemt niet weg, dat de Unie het beginsel van de onafhankelijkheid van de kerk van den staat met beslistheid voorstaat. Daarin verheugen wij ons zeer. Mocht het nu ook gezien worden, dat de Unie in haar strijd tegen de negatieve critiek en de valschelijk genaamde wetenschap, als uitgangspunt de Gereformeerde belijdenis nam, gelijk die voor Fransche Gereformeerde kerken in de confessie van La Rochelle werd geformuleerd. Bij de zittingen der Synode riep een der leden uit, dat men den levenden en levendmakenden Christus als fundament voor de kerk wenschte te behouden, zonder slaven van de traditie te worden. Maar men wordt toch nog geen slaaf van de traditie als men zich plaatst op het fundament dat onder de leiding des Heiligen Geestes onder veel gebed en strijd eenmaal is gelegd, en waarop de Gereformeerde kerken vele jaren lang hebben gestaan en gebloeid, en de strijd tegen Rome hebben gestreden. Het komt ons althans voor dat sedert men dat fundament heeft verlaten en voor een meer algemeen Christendom is gaan strijden, men tegenover Rome veel zwakker is gaan staan.

Mocht de studie van het leven en den arbeid van Calvijn door den hoogleeraar van Montauban, E. Doumergues, zoo schoon aangevangen, rijke vruchten dragen voor de vrije evangelische kerken in Frankrijk.

Zwitserland. Uit Genève.

Hij, die in dezen tijd de straten van Genève doorwandelt, bespeurt weinig meer van den machtigen invloed, die Calvijn eenmaal op deze stad uitoefende. De geest die tegenwoordig in Genève den boventoon heeft, zoekt alles te verwoesten wat nog aan Calvijn herinneren kan. Het oude zinkt weg; oude bouwwerken en torens, die eenmaal een streng zedelijk geslacht door de